Euroopan unioni

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020

EKAMI TEKIJÖIDEN TEKIJÄ!

AIKUISKOULUTUSKESKUS KOUVOLA

KSAO KOUVOLAN SEUDUN AMMATTIOPISTO

XAMK Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

KYMENLAAKSON ALUEELLINEN POSITIO ALUEKEHITYKSEN TUNNUSLUVUILLA

MDI
Aluekehittämisen konsulttitoimisto

Väestörakenne ja väestönkehitys

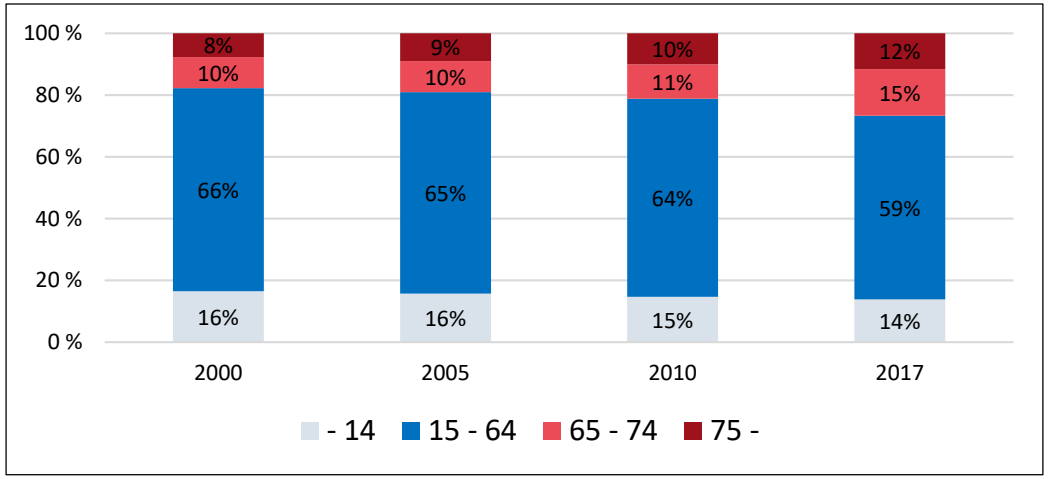

Kuvio 1. Kymenlaakson ikärakenne ja ikärakenteen kehitys

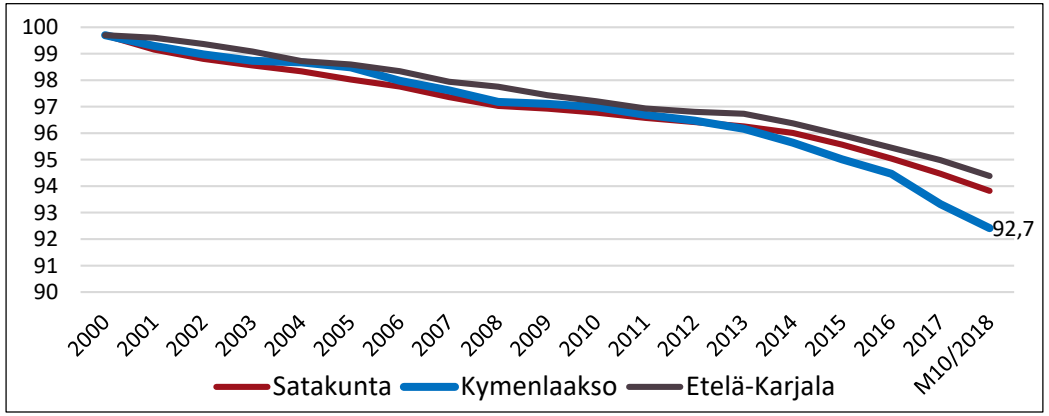

Kuvio 2. Kymenlaakson väestönkehitys 2000-2017 indeksinä (2000=100)

Lähde: Tilastokeskus, väestö; väestörakenne

- Kymenlaakson ikärakenne on ”harmaantunut” 2000 –luvulla. Työikäisen väestön osuus on laskenut **-6,4 %-yksikköä** ja yli 65 –vuotiaiden osuus on noussut **+9 %-yksikköä.** Työikäisten määrä väheni yhteensä noin -**20 000 henkilöllä** 2000 –luvulla. Eläkeikäisten määrä kasvoi **13 500 henkilöllä** saman ajanjakson aikana.

- Kymenlaakson väkiluku on laskenut **-13 660 henkilöllä 2000-luvun aikana (-7,3 %)**. **Väestönkehityksen negatiivisuus on kiihtynyt vuodesta 2016 lähtien**. Kymenlaakson väestönkehitys on ollut heikompaa kuin verrokkimaakunnissa Satakunnassa ja Etelä-Karjalassa.

Vetovoima

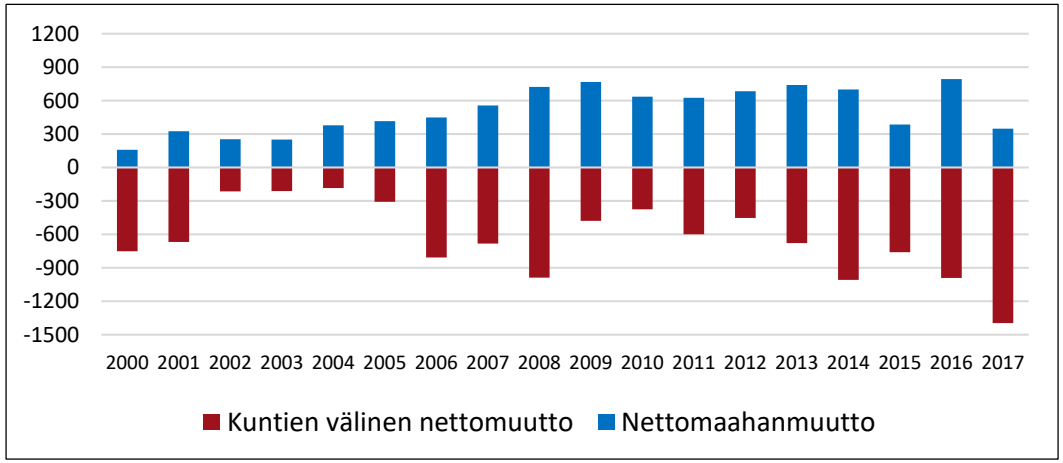

Kuvio 3. Kymenlaakson kuntien välinen ja kansainvälinen nettomuutto 2000 -luvulla

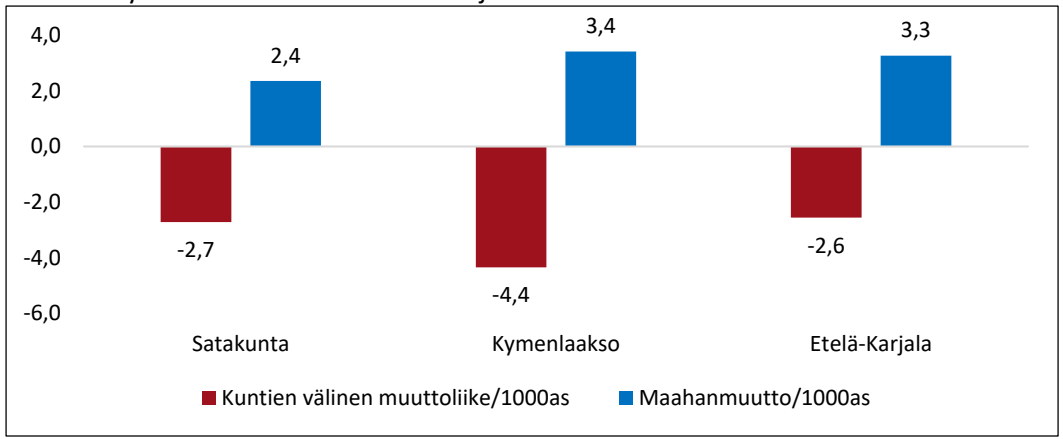

Kuvio 4. Kymenlaakson nettomuuttoliikkeet/1000as. 2010 -luvulla

Lähde: Tilastokeskus, väestö; muuttoliike

- Kymenlaakso kärsii erittäin suuria muuttotappiota kuntien välisessä muuttoliikkeessä, mutta saa nettosiirtolaisuudesta muuttovoittoa. Muuttotappiot kuntien välisessä muuttoliikkeessä ovat kasvaneet viime vuosina.

- Kymenlaakson muuttoliike:
  - **Kuntien välinen muuttoliike –11 560 henkilöä**
  - **Nettosiirtolaisuus + 9 200 henkilöä.**

- Kymenlaakso kärsi keskimäärin 4,4 henkilöä muuttotappiota 1000 asukasta kohden vuosina 2010-2017. **Kymenlaakson muuttotappiot olivat 2010 -luvulla väkilukuun suhteutettuna huomattavasti suuremmat kuin verrokkimaakunnissa.**

Työllisyysdynamiikka

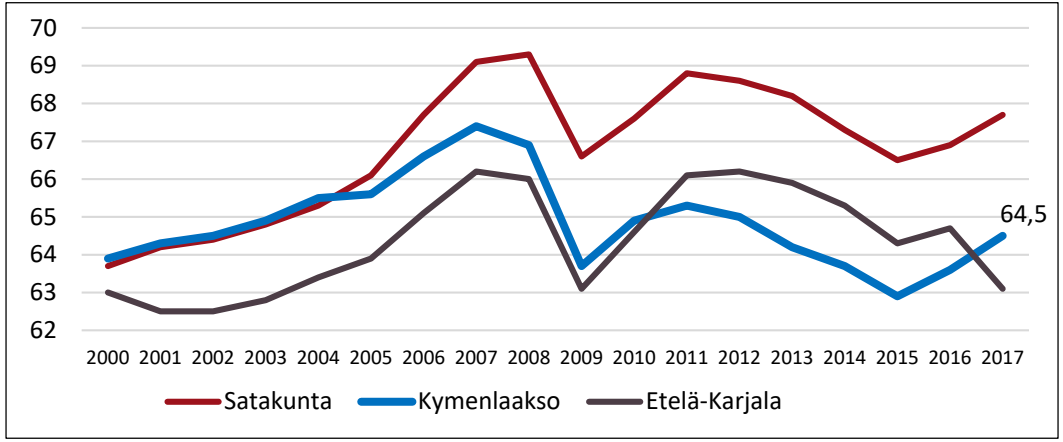

Kuvio 5. Kymenlaakson työllisyysaste 2000 –luvun aikana

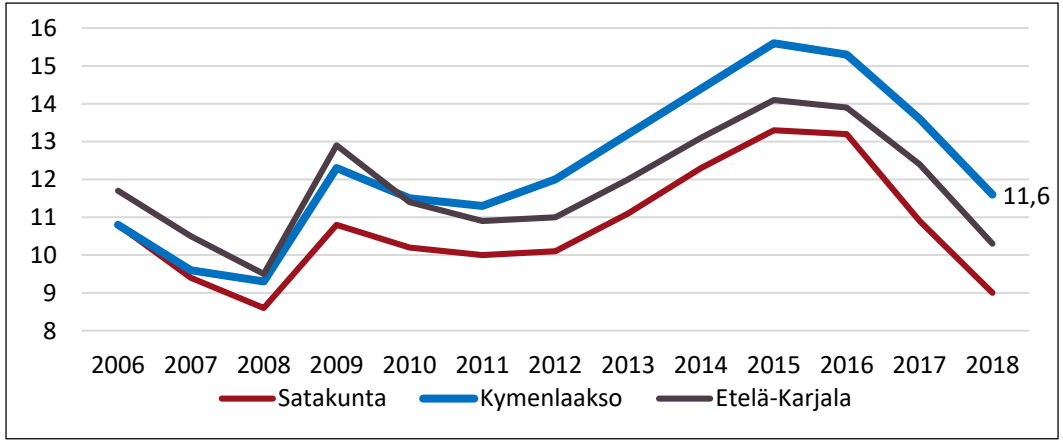

Kuvio 6. Kymenlaakson työttömyysaste 2006-2018/6

Lähde: Tilastokeskus, kaupunki- ja seutuindikaattorit -tietokanta

- **Kymenlaakson työllisyysaste oli 64,5% vuonna 2017.** Työllisyysaste on nousut vuodesta 2015 lähtien 2,6 %-yksiköllä. Vuonna 2017 Kymenlaakson työllisyysaste oli Etelä-Karjalaa korkeampi, mutta selvästi alle Satakunnan tason. Kymenlaakson työllisyysaste oli huipussaan vuonna 2007 (67,4 %). Finanssikriisin seurauksena työllisyysaste putosi voimakkaasti eikä ollut vielä vuonna 2017 saavuttanut huippuvuoden tasoa.

- Kymenlaakson työttömyysaste oli 11,6 % elokuussa 2018. **Kymenlaakson työttömyysaste on korkein verrokkimaakunnista.** Alueen työttömyysaste on madaltunut voimakkaasti vuodesta 2015 lähtien, mutta ei ole vielä vuonna 2018 saavuttanut finanssikriisiä edeltävää tasoa.

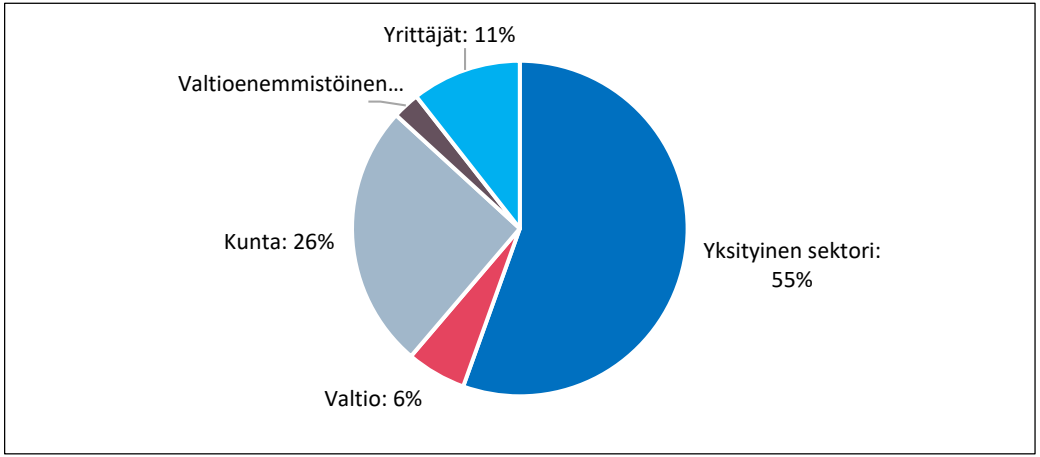

Kuvio 7. Kymenlaakson työpaikkarakenne työnantajasektoreittain vuonna 2016

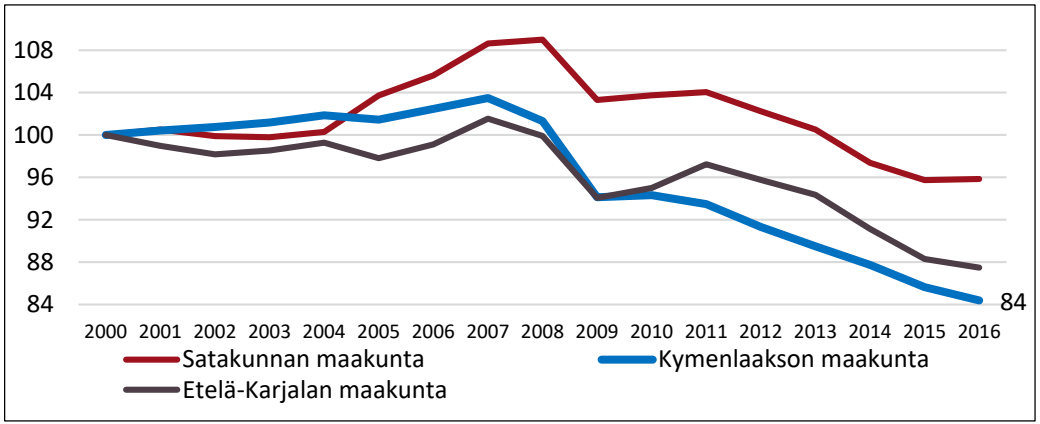

Kuvio 8. Kymenlaakson avoimen sektorin työpaikkakehitysindeksi 2000 –luvulla (2000=100)

Lähde: Tilastokeskus, väestö; työssäkäynti

Työpaikkakehitys

- *Avoimella sektorilla tarkoitetaan yksityisen sektorin työpaikkoja ja yrittäjiä.* Kymenlaaksossa oli yhteensä 63 000 työpaikkaa vuonna 2016. Näistä työpaikoista 66 prosenttia oli avoimella sektorilla. Yksityisen sektorin työpaikkoja oli yhteensä 35 000 ja yrittäjiä 6 700.

- **Kymenlaakson avoimen sektorin työpaikkakehitys on ollut erittäin negatiivinen 2000–luvulla.** Avoimen sektorin työpaikkojen määrä kasvoi vuoteen 2007 asti, jonka jälkeen työpaikkojen määrä putosi noin neljänneksellä (-23 %). Kymenlaaksosta on kadonnut vuoden 2007 jälkeen noin -9 400 avoimen sektorin työpaikkaa. **Avoimen sektorin työpaikkakehitys on ollut negatiivista kaikissa verrokkimaakunnissa, mutta Kymenlaakson kehitys on ollut suhteellisesti negatiivisin**

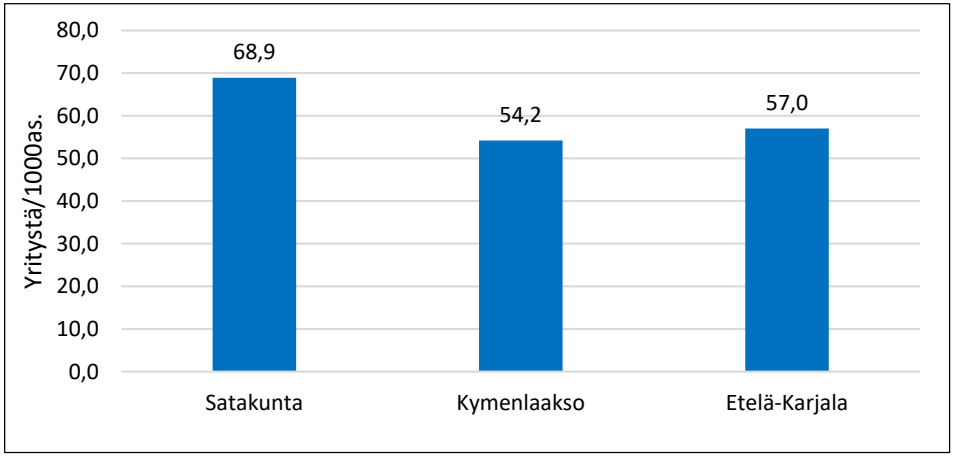

Kuvio 9. Kymenlaakson yrityskanta suhteessa asukaslukuun (1000as.) 2016

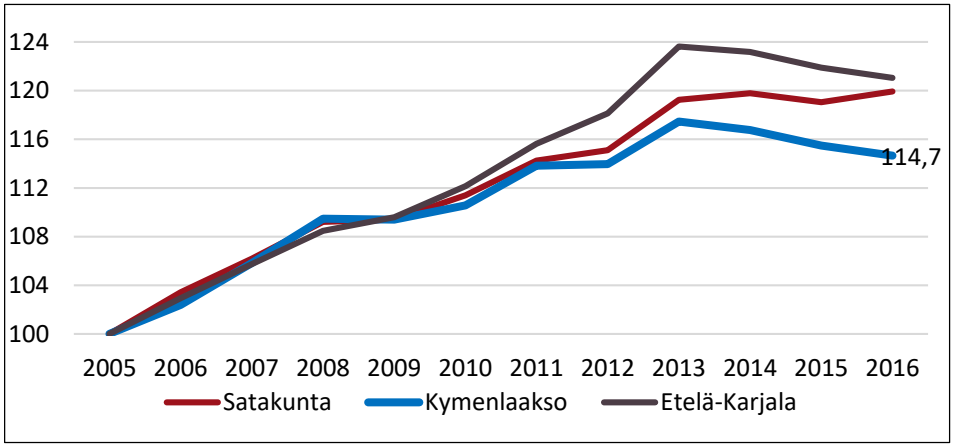

Kuvio 10. Kymenlaakson yrityskannan kehityksen indeksi 2005-2016 (2005=100)

Lähde: Tilastokeskus, yritykset; aloittaneet ja lopettaneet yritykset

Yritysdynamiikka

- Kymenlaaksossa toimi 9 600 yritystä (yrityskanta) vuonna 2016. Koko maassa toimi keskimäärin 66 yritystä 1 000 asukasta kohden vuonna 2016, mutta **Kymenlaaksossa toimi asukaslukuun suhteutettuna 54,2 yritystä 1 000 asukasta kohden eli vähemkuin koko maassa ja verrokkimaakunnissa.**

- **Kymenlaakson kannalta on positiivista, että alueen toimivien yritysten määrä kasvoi yhteensä 1 200 yrityksellä vuosien 2005-2016 aikana (+15 %).** Kymenlaakson yrityskanta kasvoi vahvasti vuoteen 2013 asti, jonka jälkeen alueella toimivien yritysten määrä on laskenut.

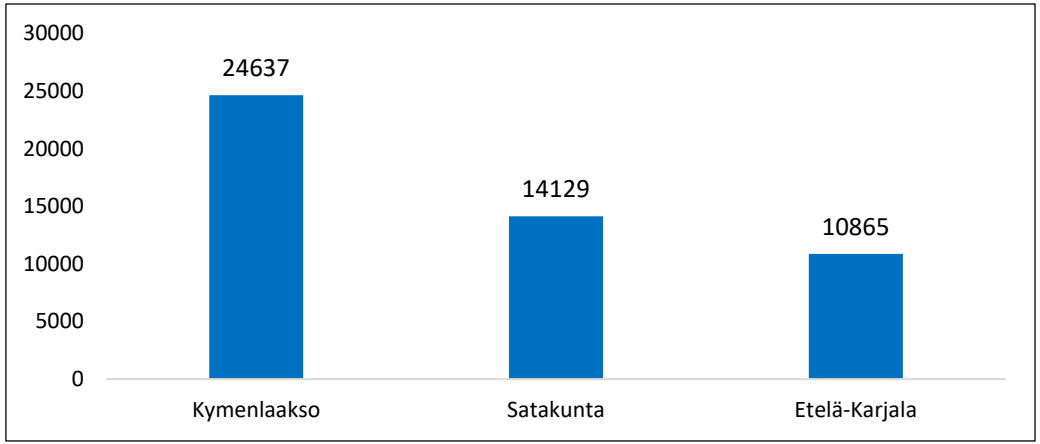

Kuvio 11. Kymenlaakson vienti euroa asukasta kohden

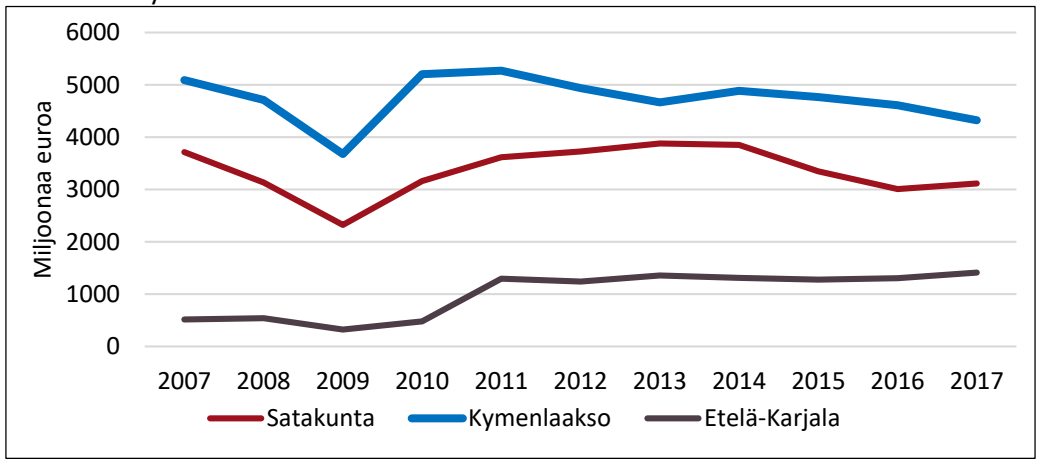

Kuvio 12. Kymenlaakson viennin kehitys 2007-2017

Lähde: Tulli: Tavaroiden ulkomaankauppa maakunnittain

Kymenlaakson tavaravienti

- Kymenlaakson vienti oli arvoltaan 4,3 miljardia euroa vuonna 2017. Asukasta kohden laskettuna Kymenlaakson viennin arvo oli toiseksi korkein kaikista maakunnista (jääden Keski-Pohjanmaan taakse). Kymenlaakson viennin arvo on huomattavasti verrokkimaakuntia korkeampi

- Kymenlaakson tavaraviennin kehitys on ollut vaihtelevaa vuosien 2000—2017 aikana. Viennin arvo laski voimakkaasti finanssikriisin jälkeen, mutta palautui jo vuosien 2009-2010 aikana edeltävälle tasolle. Tämän jälkeen Kymenlaakson viennin arvo on kuitenkin laskenut maltillisesti. Kymenlaakson viennin arvo on pysynyt koko tarkastelujakson ajan verrokkimaakuntia korkeampana.

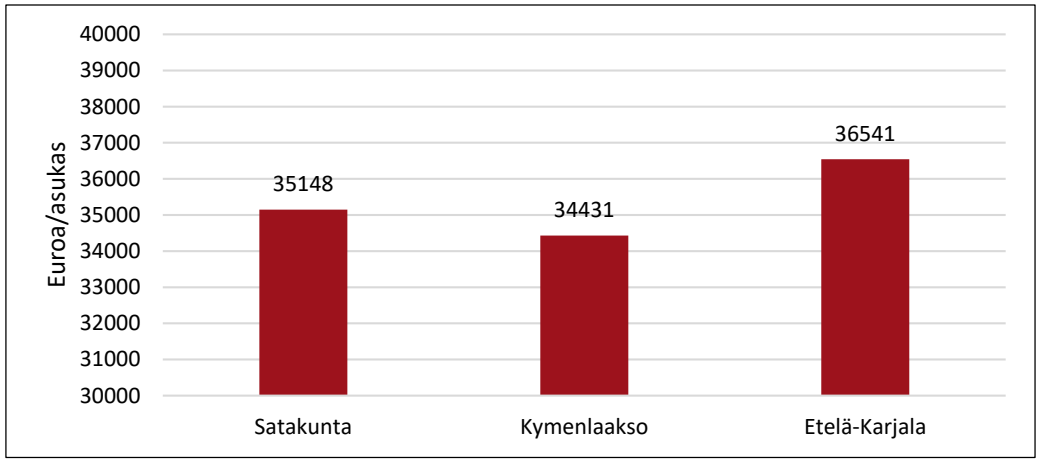

Kuvio 13. Kymenlaakson vienti BKT/capita 2016

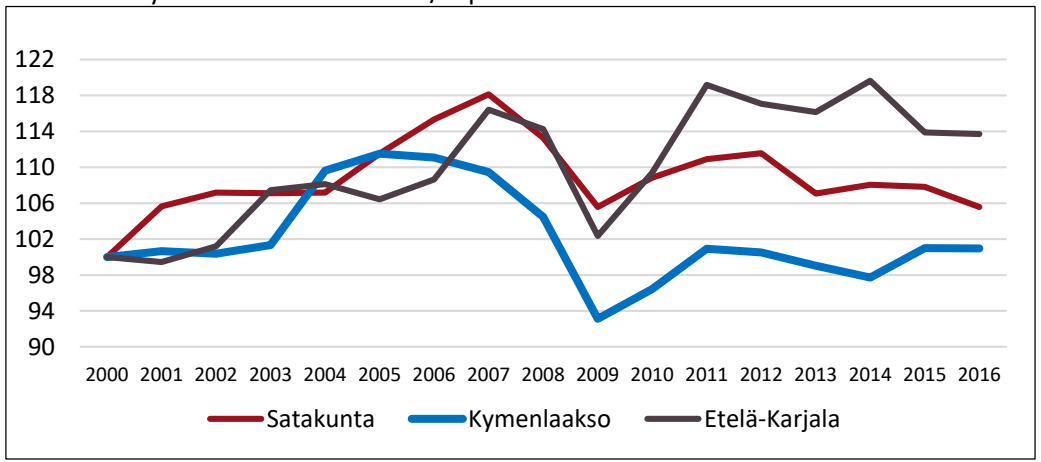

Kuvio 14. Kymenlaakson BKT/as kehitys indeksinä vuoden 2000 hinnoin (2000=100)

Lähde: Tilastokeskus, aluetilinpito

Bruttokansantuote asukasta kohden

- Kymenlaakson bruttokansantuote oli asukasta kohden 34 431 euroa vuonna 2016. Kymenlaakson BKT oli asukasta kohden laskettuna 10:nneksi korkein kaikista Suomen maakunnista. Kymenlaakson BKT asukasta kohden jäi Satakuntaa ja Etelä-Karjalaa alhaisemmaksi vuonna 2016.

- *Kuviossa 14 kuvataan Kymenlaakson ja verrokkimaakuntien BKT:n kehitystä indeksinä, jossa vuosi 2000 saa arvon 100. Kuviossa on käytetty vuoden 2000 viitehintoja todellisen ostovoiman kehityksen osoittamiseksi.* Vuoden 2000 viitehinnoin tarkasteltuna Kymenlaakson BKT:n kehitys asukasta kohden on ollut heikkoa 2000–luvulla. Vuoden 2016 ostovoima oli vain 1 prosentin korkeampi kuin vuonna 2000. Kymenlaakson metsäteollisuuden voimakas rakennemuutos ja finanssikriisi heijastuvat alueen BKT-lukuihin verrokkimaakuntia enemmän.

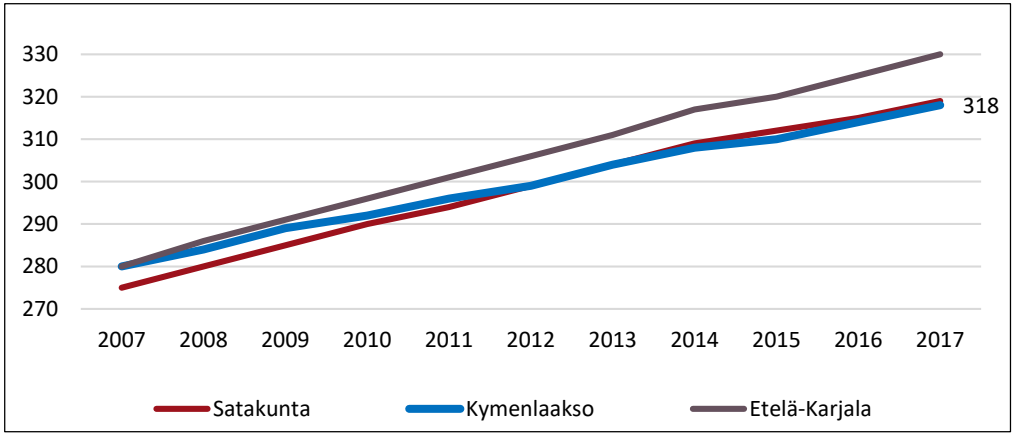

Kuvio 15. Kymenlaakson väestön koulutustasomittainindeksi (VKTM) 2006-2017

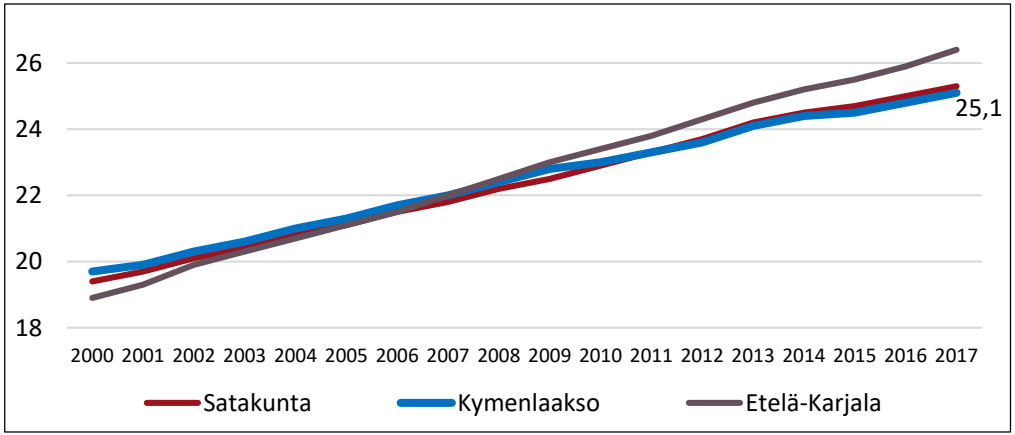

Kuvio 16. Kymenlaakson korkea-asteen tutkinnon suorittaneet väestön osuus 2000 –luvulla

Lähde: Tilastokeskus, koulutus; koulutusrakenne

Koulutusdynamiikka

- *Väestön koulutustasomittain –indeksi mittaa väestön väestön koulutustasoa perusasteen jälkeen suoritetun korkeimman koulutuksen keskimääräisellä pituudella henkeä kohti.* Kymenlaakson VKTM –indeksi oli 318 vuonna 2017 ja kasvoi 14 prosentilla vuosien 2007-2017 aikana. **Kymenlaakson VKTM –indeksi oli matalin verrokkimaakunnista.** Ero Satakuntaan oli kuitenkin vähäinen. Kymenlaakson indeksin suhteellinen kehitys oli myös heikointa verrokeista.

- **Kymenlaakson väestöstä noin neljännes oli suorittanut korkea-asteen tutkinnon vuonna 2017.** Kymenlaakson korkea-asteen tutkinnon suorittaneen väestön osuus kasvoi 5,4 %-yksikköä vuosina 2000-2017, mutta hyvästä kasvusta jäi alhaisemmaksi kuin verrokkimaakunnissa.

Opiskelijadynamiikka

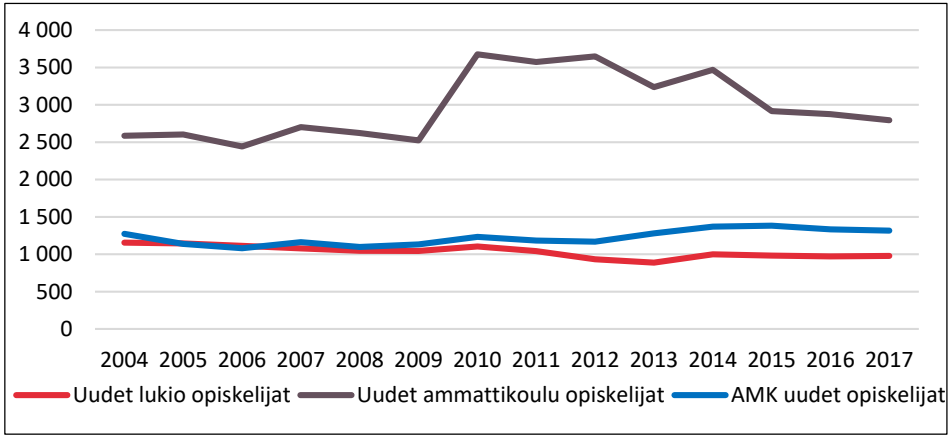

Kuvio 17. Kymenlaakson 2. ja 3. asteen uusien opiskelijoiden määrä 2004-2017

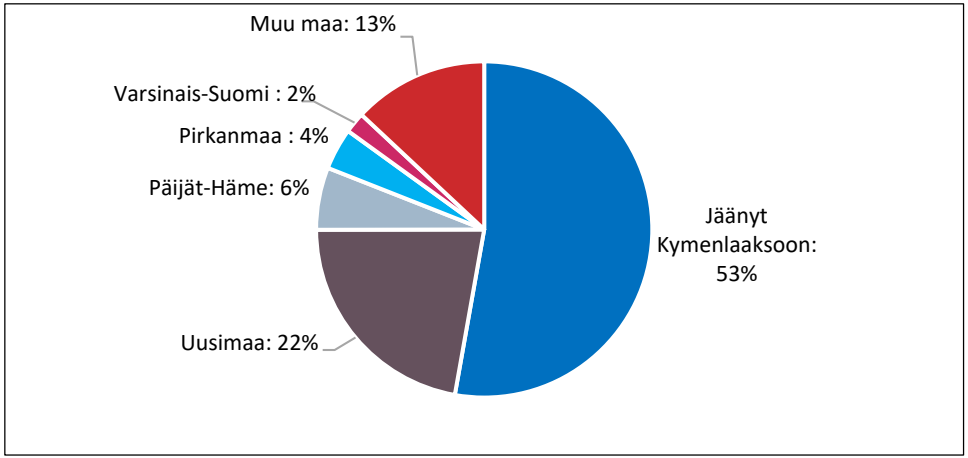

Kuvio 18. Kymenlaaksossa AMK –tutkinnon 5-vuotta sitten suorittaneiden työllisten sijoittuminen

Lähde: Tilastokeskus, koulutus; koulutusrakenne; OKM ja Opetushallitus, opetushallinnon tietopalvelu

- Kymenlaaksossa aloitti vuonna 2017 yhteensä 2793 opiskelijaa ammatillisella toisella asteella, 977 opiskelijaa lukioissa ja 1316 ammattikorkeakoulu-opiskelijaa. Kymenlaaksossa uusien lukio-opiskelijoiden määrä vähentyi -15 prosentilla vuosina 2004-2017. Ammatillisella toisella asteella opiskelevien määrä kasvoi + 8 prosentilla ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden määrä 3,4 % prosentilla vuosina 2004-2017.

- Kuviossa 14. on kuvattu Kymenlaaksossa AMK tutkinnon suorittaneiden työllisten henkilöiden alueellista sijoittumista 5-vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Hieman yli puolet tutkinnon suorittaneista on jäänyt Kymenlaaksoon. Kymenlaakson ulkopuolelle muuttaneista pääosa on päätynyt Uudellemaalle.

Maakuntien vertailu valituilla analyysin muuttujilla

Sijoitus	Maakunta	Väestön-kehitys 2000-2017	Työllisyysaste 2017	Työttömyysaste 8/2018	Kuntien välinen nettomuutto /1000as 2010-17	Nettosiirtolaisuus /1000as. 2010-17	Avoimen sektorin työpaikkakehitys 2000-2016	Vienti/as 2017	BKT/as 2016	Yrityksiä/ 1000as	VKTM -indeksi 2017
1.	Uusimaa	18,8	72,9	8,6	2,9	4,1	12	10892	51714	76,5	412
2.	Pohjanmaa	4,5	72,7	6,1	-3,8	4,9	4	19371	38285	71,0	354
3.	Varsinais-Suomi	6,8	69,1	9,2	1,5	2,5	-2	12088	36150	74,6	362
4.	Pirkanmaa	13,7	68,2	8,9	3,3	1,9	9	9303	36044	66,7	379
5.	Keski-Pohjanmaa	1,1	75,0	7,2	-3,9	2,3	12	38107	34658	65,8	326
6.	Kanta-Häme	4,5	73,1	8,5	-1,8	2,3	1	8459	32198	64,5	337
7.	Pohjois-Pohjanmaa	10,5	69,0	9,9	-2,1	2,0	10	4526	33014	53,2	370
8.	Lappi	-6,5	63,9	11,1	-4,7	2,9	12	23368	36157	66,3	336
9.	Satakunta	-5,2	67,7	9,0	-2,7	2,4	-4	14129	35148	68,9	319
10.	Keski-Suomi	3,9	66,3	11,1	-0,4	1,7	6	8564	32888	60,2	362
11.	Etelä-Pohjanmaa	-2,4	71,5	6,6	-2,8	1,7	-1	3132	30669	77,7	322
12.	Pohjois-Savo	-2,8	68,0	9,8	-0,5	1,8	5	5542	32495	55,8	347
13.	Etelä-Karjala	-4,7	63,1	10,3	-2,6	3,3	-13	10865	36541	57,0	330
14.	Päijät-Häme	2,0	68,3	11,9	-0,2	2,1	-8	8846	32008	62,2	326
15.	**Kymenlaakso**	**-6,4**	**64,5**	**11,6**	**-4,4**	**3,4**	**-16**	**24637**	**34431**	**54,2**	**318**
16.	Pohjois-Karjala	-5,0	62,7	13,3	-2,1	2,5	1	5485	30469	56,2	337
17.	Etelä-Savo	-11,6	65,1	9,3	-3,6	2,2	-7	2704	30496	66,5	319
18.	Kainuu	-13,7	63,7	10,1	-7,7	2,8	-7	4475	28596	54,9	322

* Maakunnille on laskettu summapisteet muuttujakohtaisten sijoitusten perusteella ja laitettu paremmuusjärjestykseen analyysissä käytettyjen muuttujien osalta

Yhteenveto analyysin tuloksista

1. **Kymenlaakson väestönkehitys on ollut erittäin negatiivista 2000–luvulla**: alueen väkiluku on laskenut jopa 13 600 asukkaalla. Suurena haasteena on erityisesti työikäisen väestön määrän merkittävä aleneminen (noin 20 000 henkilöä 2000-luvuna aikana)

2. **Negatiivisen väestönkehityksen taustalla on heikko luonnollinen väestönlisäys ja suuret muuttotappiot maan sisäisessä muuttoliikkeessä:** Kymenlaakso menetti noin -11 500 henkilöä maan sisäisessä kuntien välisessä muuttoliikkeessä 2000–luvulla. Nettomaahanmuutto on ollut ainoa Kymenlaakson väestönkehityksen dynaaminen osatekijä, mutta se ei riitä yksin tasapainottamaan heikkoa väestönkehitystä ja alhaista vetovoimaa

3. **Kymenlaakso on kärsinyt syvästä teollisesta rakennemuutoksesta 2000–luvulla.** Rakennemuutosalueen asema heijastuu alueen työpaikka- ja työllisyyskehitykseen, ja erityisesti avoimen sektorin työpaikkakehitykseen. Työllisyysdynamiikan haastetta kuvaa se, että työllisyysaste on keskimääräistä tasoa merkittävästi alhaisempi ja rakennetyöttömyys vastaavasti korkeampi. Tilanne on kehittynyt parempaan suuntaan vuoden 2015 jälkeen, mutta suhteellinen ero koko maahan ei ole supistunut. Kymenlaakson kannalta positiivisena piirteenä on kohtalaisen hyvä yritysdynamiikka varsinkin uusien yritysten osalta.

4. **Kymenlaakso on yksi tärkeimmistä tavaraviennin (ja –tuonnin) alueista koko maassa.** Kymenlaakson tavaraviennin arvo oli asukasta kohden laskettuna toiseksi korkein kaikista maakunnista vuonna 2017. Kymenlaakson BKT asukasta kohden on keskitasoa kaikkien maakuntien joukossa, mutta BKT:n kehitys on ollut varsin heikkoa finanssikriisin jälkeen ja metsäteollisuuden ajauduttua syvään rakennemuutokseen. Tilanne on kohentunut kuitenkin merkittävästi vuoden 2015 jälkeen ja arvonlisäyksen suhteellinen muutosvauhti on ollut viime vuosina maakuntien kärkiluokkaa.

5. **Kymenlaakson väestön koulutustaso on muiden teollisuusmaakuntien tavoin alhainen:** väestön koulutustaso on noussut tasaisesti 2000-luvun aikana niin koko väestön koulutustason kuin korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osalta, mutta ero muihin maakuntiin ei ole kaventunut hyvästä sisäisestä kehityksestä huolimatta 2000-luvuna aikana.

6. **Kymenlaakson alueellista positiota verrattiin avainmuuttujilla Satakuntaan ja Etelä-Karjalaan, jotka ovat Kymenlaakson kannalta relevantteja vertailukohteita alueellisen kehityksen ja työnjaon näkökulmasta. Kymenlaakson positio on ollut 2010-luvulla heikompi kuin useimmissa verrokkimaakunnissa rakennemuutoksen syvyyden vuoksi. Kymenlaakson asema analyysissä käytetyillä analyysin muuttujilla on maakuntien jälkijoukossa.**